ВІДГУК

офіційного опонента Заскалєти Світлани Григорівни, доктора педагогічних наук, доцента, професора кафедри англійської мови і літератури Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського на дисертаційну роботу Загородньої Алли Анатоліївни «Професійна підготовка фахівців економічної галузі у закладах вищої освіти Республіка Польща та України»

Розбудова національної системи освіти та євроінтеграційний поступ України, де визначається ключова роль освіти у підвищенні економічного й соціального добробуту, актуалізують питання підготовки фахівців економічної галузі. Необхідність долучення до прогресивних здобутків зарубіжної педагогіки окреслена у законодавчих та стратегічних документах, що визначають простір функціонування національної освіти, а саме: чинних законах України «Про освіту» (1991, 2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про професійну (професійно-технічну) освіту (2019), «Про фахову передвищу освіту» (2019), Концепції розвитку економічної освіти в Україні» (2003).

Реформування освіти в Україні, і економічної зокрема, є частиною процесів оновлення освітніх систем, що відбуваються останні роки у європейських країнах та пов'язані з визнанням значущості знань як рушія сучасного добробуту та прогресу. Основними джерелами цих змін стали світовий та європейський контекст розвитку освіти, зміни у ставленні й вимогах держави і суспільства до її якості, оновлення освітньої парадигми, розвиток психолого-педагогічної науки, теорії управління й суміжних наук, зміни у фінансуванні освіти й засобах регулювання діяльності навчальних закладів. В умовах глобалізації, євроінтеграції та інформатизації суспільства освіта перетворюється на один із вирішальних засобів формування людського капіталу, а тому для цілісного дослідження розвитку економічної освіти України вагомого значення набуває професійна підготовка висококваліфікованих майбутніх економістів, що здатні модернізувати фінансово-господарську діяльність всієї країни.

Саме тому для ефективної модернізації вищої економічної освіти України актуальним є вивчення досвіду країн Європейського Союзу, зокрема Республіки Польща, яка приєдналась до європейських стандартів професійної підготовки фахівців економічної галузі.

В умовах пошуку вітчизняною освітою ефективних шляхів професійної підготовка фахівців економічної галузі докторська дисертація Загородньої Алли Анатоліївни «Професійна підготовка фахівців економічної галузі у закладах вищої освіти Республіки Польща та України» є актуальною і своєчасною.

Авторка досить переконливо аргументує актуальність теми дослідження наявністю виявлених суперечностей включно з браком компаративних досліджень з проблеми професійної підготовки фахівців економічної галузі в Україні.

Актуальність дослідження аспекту професійної підготовки фахівців економічної галузі в Республіці Польща посилюється ще й широким спектром наукових розвідок ученими Польщі з цього питання. Тому, цілісний розгляд зазначеної проблематики з неупереджених позицій є цінним для України.

Дисертаційна робота Алли Анатоліївни Загородньої виконана згідно з наукових тем Київського університету ім. Бориса Грінченка «Освітологічні засади забезпечення якості освіти в університеті» (державний реєстраційний № 0116U003292) та «Зміст і технології забезпечення якості неперервної педагогічної освіти в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний № 0116U003295).

Окремої позитивної оцінки заслуговує джерельна база дисертації Загородньої А.А., яка включає нормативно-правові документи в галузі освіти як країн Європейського Союзу, так і Республіки Польща, та не обмежуються працями вітчизняних науковців, а доповнена 488 джерелами англійською та польською мовами.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується також апробацією результатів

дослідження. Основні теоретичні результати дослідження висвітлено у 61 науковій праці, із них 31 стаття у фахових виданнях України, 9 статей в зарубіжних наукових виданнях.

Наукова новина одержаних результатів, що містяться у вступі до дисертації, та в авторефераті, формульована автором коректно і адекватно.

У першому розділі «Професійна підготовка фахівців економічної галузі в закладах вищої освіти Республіки Польща та України як суб'єкта наукового дослідження порівняльної педагогіки» дисертанткою розкрито порівняльний аналіз базових понять дослідження в українському й польському науковому просторі. Дисертантка класифікує базові поняття у дві групи: поняття з інших галузей наукових знань, які характеризують загальний контекст професійної підготовки фахівців; поняття, що характеризують специфіку професійної підготовки фахівців економічної галузі. Здійснено порівняння базових понять у польському й українському науковому просторі, а саме: освіта, професійна освіта, неперервна освіта, компетентність, професія, професійна спрямованість, професійна компетентність. Аналіз дозволив розкрити суть і зміст термінів «професійна підготовка», «професійна підготовка фахівців економічної галузі», «економічна освіта».

Дисертанткою проаналізовано проблему професійної підготовки фахівців економічної галузі в педагогічній теорії. Провідна ідея концепції полягає у тому, що дослідження вивчається на міждисциплінарному рівні та передбачає інтегрування знань з економіки, педагогіки, психології соціології і вимагає застосування міждисциплінарного поля дослідження, а саме: порівняльного, системного, діяльнісного, компетентнісного, аксіологічного; обґрунтовано критерії порівняння професійної підготовки фахівців економічної галузі у закладах вищої освіти Республіки Польща та України.

Здобутком роботи є аналіз нормативно-правової бази, здійснений у другому розділі «Професійна підготовка фахівців економічної галузі в закладах вищої

освіти Республіки Польща», дозволив дисертантці дійти до висновку, що система освіти Республіки Польща повністю інтегрована в європейський простір вищої освіти. Усі заклади вищої економічної освіти країни здійснюють професійну підготовку фахівців економічної галузі, керуючись європейськими стандартами економічної освіти, впровадженими в систему вищої освіти Польщі шляхом приєднання до Болонського процесу.

Ґрунтовний аналіз найпоширеніших моделей професійної підготовки фахівців економічної галузі в Республіці Польща дозволив дисертантці виділити національний і регіональний компоненти змісту освіти. Добір форм і методів підготовки фахівців економічної галузі у закладах вищої освіти характеризується інноваційністю та традиційністю.

У третьому розділі «Професійна підготовка фахівців економічної галузі в закладах вищої освіти України» виокремлено найбільш поширені моделі професійної підготовки фахівців економічної галузі України (нормативно-ступенева, інтегрована модель). Досліджено зміст, форми й методи професійної підготовки фахівців економічної галузі України.

Здобутком роботи є порівняння нормативно-правової бази та мережі закладів вищої економічної освіти Республіки Польща та України; моделей професійної підготовки фахівців економічної галузі у закладах вищої освіти Республіки Польща та України, які здійснено у четвертому розділі «Порівняльний аналіз професійної підготовки фахівців економічної галузі у закладах вищої освіти Республіки Польща та України». Дисертанткою проведено порівняльний аналіз змісту, форм і методі підготовки фахівців економічної галузі у закладах вищої освіти Республіки Польща та України; виокремлено спільне та відмінне у тенденціях підготовки фахівців економічної галузі у закладах вищої освіти Республіки Польща та України.

Варто відзначити практичну зорієнтованість рецензованої дисертації. П'ятий розділ «Використання досвіду професійної підготовки фахівців

економічної галузі Республіки Польща в Україні» забезпечивши перспективні напрями використання позитивного досвіду Республіки Польща у професійній підготовці фахівців економічної галузі в Україні.

Результати дисертації Загородньої А.А. впроваджено в освітній процес вищих начальних закладів, зокрема, Черкаського Національно університету імені Богдана Хмельницького, Національного університету водного господарства та природокористування, Львівського Національного університету імені Івана Франка, Київського Національного транспортного університету, Запорізького національного університету.

Загальні висновки корелюють із завданнями дослідження, достатньо обґрунтовані та узагальнені.

Результати дослідження А.А. Загородньої несуть в собі багаторівневий потенціал практичного застосування. Основні положення та висновки щодо професійної підготовки фахівців економічної галузі можуть бути використані у контексті оновлення вітчизняної освіти.

Також результати дослідження можна розглядати як цінне джерело для подальших наукових розвідок у сфері порівняльної педагогіки, а науковий доробок дисертантки може бути використаний під час розробки та викладання відповідних навчальних курсів.

Зміст автореферату та основних положень дисертації – ідентичний.

При загальній позитивній оцінці якості докторської дисертації Загородньої А.А. загалом, у контексті наукової дискусії вважаємо за необхідне висловити зауваження і побажання:

1. Дисертація виграла б від визначення хронологічних меж дослідження. Хоча порівняльні педагогічні розвідки здійснюються у горизонтальному вимірі, зосереджуючись на аналізі педагогічних феноменів сучасності, хронологічні межі

формують рамку, яка забезпечує чіткість та часову послідовність викладу предмету дослідження.

2. Дисертантка здійснила ґрунтовну роботу з розроблення моделей професійної підготовки фахівців економічної галузі в країнах, що аналізуються. Зазначене означає, що моделювання є складовою методології дисертації А.А.Загородньої, хоча цього не відображено ні на рівні концепції, ні на рівні методологічної основи дослідження.

3. Обидві країни – Республіка Польща і Україна є підписантами Болонської декларації, яка спрямована на гармонізацію національних систем вищої освіти, їхнє входження в спільний освітній простір вищої освіти в Європі. Цінним було б в дисертації дослідження стану і тенденцій розвитку наднаціонального простору вищої освіти в Європі, окреслення ключових тенденцій для визначення перспектив для України.

4. Вартим уваги дослідників вищої освіти є підходи до забезпечення якості, особливо в умовах розбудови Національного агентства забезпечення якості вищої освіти в Україні. Підрозділ щодо досвіду забезпечення якості вищої економічної освіти у Польщі посилив би актуальність дослідження.

5. Джерельна база для дисертацій з порівняльної педагогіки є особливо важливою – автентичні джерела іноземними мовами забезпечують валідність висновків і рекомендацій. Слід відзначити, що дисертації у А.А. Загородньої використано значну кількість джерел – 941 найменування, з них 488 – іноземними мовами. В авторефераті у рубриці «Джерельна база дослідження» перераховано категорії документів, серед яких монографічні та інші наукові праці зарубіжних учених, офіційні документи з освіти міжнародних організацій, передусім ЄС, тощо. Водночас, дисертантка не включила таку категорію, як «Офіційні документи Республіки Польща», хоча вони використовувалися в процесі підготовки дисертації.

6. Традиційно додатки у дисертаціях з порівняльної педагогіки слугують для введення до вітчизняного науково-педагогічного простору автентичних реалій країни, що досліджується. У рецензованій дисертації увагу приділено аналізу змісту професійної підготовки фахівців економічної галузі в Республіці Польща. Цілком логічним було б включення у додатки автентичних навчальних планів/програм закладів вищої освіти Республіки Польща, де здійснюється професійна підготовка фахівців.

Висловлені зауваження і пропозиції не знижують загальної високої оцінки дисертації.

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату, опублікованих наукових праць дисертантки дає підстави вважати, що дисертація Загородньої Алли Анатоліївни «Професійна підготовка фахівців економічної галузі у закладах вищої освіти Республіка Польща та України» за рівнем наукової новизни одержаних результатів, та їх практичною цінністю відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13, 14 Постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» (із змінами, внесеними згідно з постановою КМ № 656 від 19.08.2015), а її автор, Загородня Алла Анатоліївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри англійської мови
і літератури Миколаївського національного
університету ім. В.О. Сухомлинського С.Г. Заскалєта

Заскалєти С.Г.